

Rehabeams raedt van Utrecht: behelsende de redenen der goede mannen van Utrecht ende patriotten des vaderlandts, waerom sy een request hebben over-gelevert aan sijn Excell. de grave van Horne

<https://hdl.handle.net/1874/235046>

1

kn. 20973

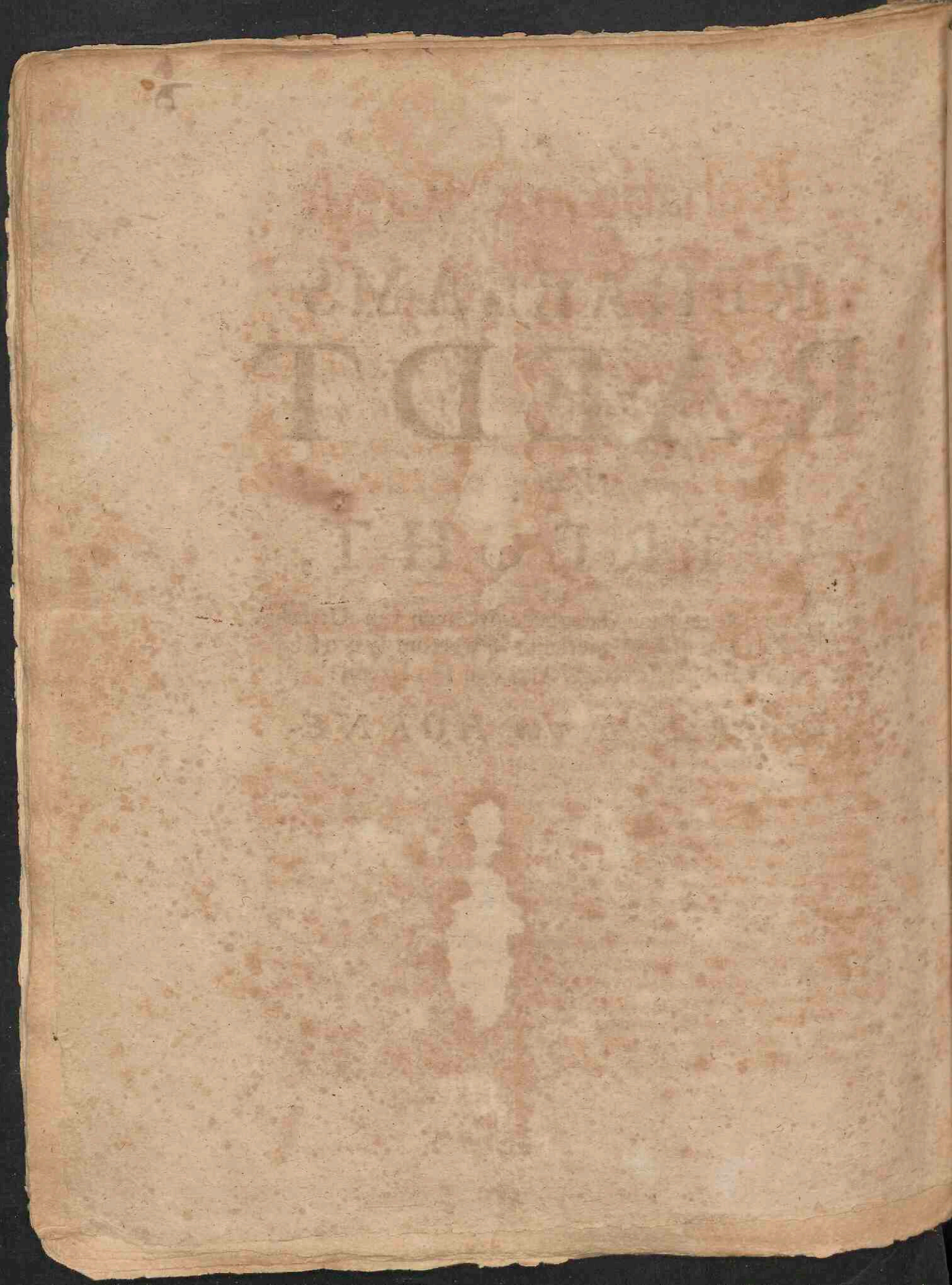
20

REHABEAMS
RAEDT

Van
UTRECHT,

Behelsende de redenen der goede Mannen van Utrecht,
ende Patriotten des Vaderlands, waerom sy een Re-
quest hebben over-gelevert aen sijn Excell:

De GRAVE van HORNE.

(3.)
Rehabeams Raedt

Van
U T R E C H T,

*Behelsende de redenen der goede Mannen van
Utrecht, ende Patriotten des Vaderlandts,
waerom sy een Request hebben over-gele-
vert aen sijn Excell: van Hoorn.*

Zeeuw.

GOede dach Domine. Ik ben blijde dat ik u wederom sie. Laetmael, te samen varende, hebben wy verscheyde discoursen gehad omtrent Academische en Kerkelijke saaken; nu wenste ik wel (aengesien ik gelove dat wy te samen sullen varen na Amsterdam) datje my yet vertelder aengaende de dingen, die eenige jaren herwaerts, en nu in korte dagen hier tot Uytrecht geschiet sijn.

Predicant. Om dat ik weet datje een goet Patriot sijt van ons lieve Vaderlant, soo sullen wy te samen wederom een soete praet maecten als wy in het varen sijn. Stapt in de Schuyt. Wie hadde gedacht dat Uytrecht soo gemakelijck soude van het Franse Jok en van de Arminiaense, Barneveltse, en Witse Regeringe verlost worden, als ik hoorde dat nu geschiet: want sijn *Excellentie de Grave van Horn* heeft op Saterdag, sijnde den 15. Nov. de E: Magistraat doen vergaderen, en vergadert sijnde, in het Stadthuys aengeseyt, dat hy haer ontloech van alle Regeringe, en datse haer selven met de Regeringe niet en soude bemoeyen, is dit niet gemakelijck: want dese twee veranderingen geschieden te samen sonder bloet-storringe; en dat binnen drie dagen, de Franse Regeringe was een Tirannische Regeringe, en de Arminiaense was voor de Kerck en voor de goede Patriotten die het met de *Prins* hielden onverdraeglijck.

Zeeuw. Ik weet wel dat de Franse Regeringe was Tyrannisch; maer ik en kan niet bedencken, waerom de Politike Regering was onverdraeglijck: want sy waren Gereformert, en favoriseerde de Kerck en Kerkse-lieden, ook waren sy Lief-hebbers van goede Predicanten.

Predicant. Ik sal UE. contrarie ionen so klaer als den dach. Sy waren Gereformert met de naem en niet metter daer, sy vervolgde de Kerck, en hattede de Kerkse-lieden; en sy waren met een dootlijck Haet ingenomen

tegen de vrome en Godtsalige Predicanten die haer conscientie wilde quijten. Doch weynige goede uytgenomen. *Ten eersten*, sy waren maer Gereformeerde met den naem, en in haer hert Arminianen, Barneveldt, Wits, en Vyanden van sijn Hoogheyt de Prinse van Orangien, want die niet gequalificeert en waren, konden in de Vroetschap niet komen, en waer in sulje vragen bestont dese qualificaci? Hier in sy mosten eerst langen tijt in de Arminiaanse schuur gegaen hebben, en eenige Jaeren in de Franzen Prayl-Kerk, en dan konden sy gepromoveert worden tot de Regeringe. Hierom sijnder in de Regeringe gekomen de drie Somerens, en Doctor de Goyer, Borgemeester de Goyer, Overmeer, &c. Of sy moste gebroeyt sijn in een Arminiaans nest, als Borgemeester Hamel en andere, of sy mosten getrouwt sijn aan een Arminiaanse vrou, als Jantje van Suylen, of sy mosten vuyl en qualijck van de Predikanten en Kerken-raet hebben gesproken, of her Collegie *De Scavanten*, geholpen in hare Pasquillen te maken, en andere vnyle actien gepleecht. Hier door is het meerendeel gequalificeert geworden, by exempel, de Heer Steenbergen, sijnde geweest Canonik van den Dom, en diens-volgens partye van de Kerck, sijnde gepromoveert tot die weerdicheyt, heeft in de eerste sessie geklaecht over de Predicatie van D. Lodesteyn. O bitteren vogel? Dit is die selfde die met de andere Lief-hebbers van de Prins, soo veel Maenden tot Oude-water heeft gevangen geseten. De Muntmeester Rynevelt, alias Grynevelt, hadde hem seer bitter getoont in alle geselschappen tegen de Predicanten; daerom wiert hy den 12 May 1660. tot Vroetschap gepromoveert, en den 19 Julij was hy een van de vinnichste om D: Velden en D: Teellinck uyt te setten. Hy wilde sijn qualificatie daar na in die saake noch bevestigen. Maar dat hy sijn qualificatie wat beter waer nam in de Munt, dat hy geen Stuyters sloegh, die in drie Provincien verboden sijn, en geen Dukatonnen en Ducaten &c. die haer valeur en swaerte niet en hebben, hy soude beter doen; hierom is hy ook in de Staten-Kamer ontboden en louter over sijn faute doorgehaelt, maar de Heylige sijn al gekomen om haer Was omtrent sijn Soon en sijn Dienst-maecht, des Soons vrijster. *Ten anderen* sy hateden de Kerk, sy benouden de selfden dan met Politike Commissarisen, dan met verscheyde Acten toe te senden, dan de Kerke haer handen te binden soo datse niet konden doen haer Ampt, haer van Godt ongeleyt. Wilde de Kerken-raet ymant censureren, daer staecten sy haer selven in, en trachtende soodanige censure te verhinderen; en dorste, door het ophitsen van D. Burmannus, de Kerkelijcke acte doorschrappen, by exempel: de Student Malecoot hadde een aenstoortelijk Corollarium in de Academie gedefendeert A°. 1666. behelsende dat de Gereformeerde Leeraars, onvoorsichtelijck de Sociniaense dwalinge toestemde, also seyden datter een volle vergevinge der Sonden onder het Oude Testament was geweest. Dese op den 16 Junij versoekende een Kerkelijcke attestatie wiert daer over aengesproken, en dese acte wiert te boeck gestelt: M. versoekende Kerkelijcke Attestatie is eerst behoort over een Corollarium &c. en daer over aen de vergaderinge vergenoeginge gevende, met bekentnisse van onvoorsichtelijck die maniere van sproken gebruyckt te hebben; is de selve hen toegestaen. Hier over was de geheele Stadt in roeren. D. Burmannus brengt dese sake aen de Professoren, daer

daer hy met overstemminge in absentie van sommige de saecke alsoo wist te
 bestieren, dat hy selfs met Marthæus, Mansvelt, en Grevius, wort gede-
 puteert om aen de E: Magistraet te klagen tegen de Kerken-raet, daer hy
 selfs een lit van was. De Cartesiaense Professoren hadden alleen belast van
 mondeling te klagen over de Kerken-raet. Maer Burmannus met de sijne
 keuren op haer eygen Autoriteyt, een schriftelijcke clachte in, die voor de
 Professoren nimmermeer en was gelesen: en alsoo misbruykten hy als een
 Doeg, de autoriteyt van de Academie, om het recht van de Kerk aen de Po-
 litike over te dragen. Desen Doeg en ruste niet, of dese acte wiert met ge-
 welt tegen danck van de Kerck uyt last van de Magistraet door den Cartesi-
 aensen doch niet Prinse Secretaris Nieuwstadt uyt gedaen met dese woorden
 op de kant schrijvende: dese regulen sijn by my ondergeschreven door ordere
 van de Ed: Heeren vooru. Vroetschap door geslagen en geroyeert den 29
 April 1667. J. Nieuwstadt ongehoorde saecke; indien de Kerke goede Predi-
 canten hadden beroepen, die rejecteerden sy, alleen om datse Godtsaligh-
 waren, en die daer na in destige Gemeentens beroepen sijn, soo sijn gereje-
 steert, A^o. 1664. Salden tot Delft, D. Grebber tot Rotterdam, D. Groen
 tot Heusden, D. Witfius nu Predicant tot Leeuwarden, D. Leydecker van
 Naerden, Ter Smitten, en nu onlanghs ten tijden der Franfen D. de Ryp
 van Woerden, alle mannen van goede getuygenisse. Sy willen liever de Kerke
 Jaren en dagen ledich laten, eer sy toe willen staen een soo danigh Leeraer,
 van de welke sy niet verskert sijn dat haer na de sin sal Prediken, daer sijn
 meer als anderhalf Jaren gepasseert dat D. de Ryp is beroepen, maer het is te
 vergeefs, al is dat de Kerken-raet seer instantelijck de approbatie heeft ver-
 socht, nu en dan hebben sy met geweld tegen sin van de Kercke sommige
 soeken in te dringen: alsoo is D. Buermannus met een Politike acte, in de
 Kerken-raet gesonden van date den 23. Mey 1663. in de Gemeente tot Uy-
 trecht in gedrongen, en A^o. 1667. den 4. Aug. versoekt de Magistraet van
 her Synode tot Uytrecht, sonder kennisse van de E: Kerken-raet, dat sy
 met geweld een Leeraer by leeninge de Kerke soude opdringen. In de Synode
 waren 9 stemmende Predicanten, de drie van Uytrecht mosten buyten staen;
 Maer D. Rodenborch, D. Aitzma, Joh. Teckman, D. Flaman, D. Bosch,
 en D. Coets-velt te vooren van de Politiken over-ret sijnde, staen dit toe,
 en verkiesen J. Teckman tot leen-Predicant; die dese Goddloose en gewel-
 dige leeninge aanneemt: Maer door de voorsienigheyt Godts wiert dit niet
 ten effecte gebracht, indien een Leeraer in kranck bedde sijn Ledematen
 aansprak tegen haer gevoelens, daer over gingh de Uytcrten Doeg al wederom
 klagten doen by de Academie en door de Cartesiaense Professoren by de Ma-
 gistraet. D. Nellesteyn hadde aengesproken de Student Fuyk over de twijffe-
 lingh van God. Fuyk daecht daer op 1668 den 3 Junii de Predicant Nellesteyn
 in de Academie om daer wat te seggen, dat hy onlanghs voor het sieck bedde
 gedaen hadde. D. Fuyk wert daer over aengesproken van de Kerken-raet;
 waer over de Cartesiaense Professoren al wederom clagen door het aenriisen
 van D. Burmannus aen de Magistraet die A^o. 1668 den 6 Julii een Politike
 acte in de Kerken-raet sent verbiedende aen haer sulcke aanspraeck aen de
 Studenten meer te doen, Maer de Kerken-raet heeft daer tegen den 6 Julii

reverentelijk een Remonstrantie ingelevert, bewijfende dat haer foodanige aanspraeck toequam.

Maer dit was al water gedorst. De Cartesianen hadden het oor van de meeste Heeren.

Ten Derden de Politiken haerede de Kerckse lieden in voorige tijden, als de Ledematen een request in leeverde, soo wierter by geset datse ledematen waren van Godts Kerke; maer dat moeste nu daer uyt blijven, wilden sy eenige hoop van avansment hebben, indien twee te samen sollicitteerde, een Kerckx man, met een losse vogel, soo moest de Kerckman wijcken; sedert het Jaer 1649. zijnder 31 in de Vroedschap verkoofen doch onder alle is niet een Ouderling verkosen, zijn dat liefhebbers van Kerckse lieden! wat magh doch de reden zijn waerom sy geen Kerckse lieden in de Regering hebben gevordert! de Reden is dese. De Kerckse lieden sijn altijd Prins gefint geweest, en sy vreesden, indien dese aen het Roer quamen dat dan den Prins metter tijdt tot Stadthouder soude gecosen worden en dan souden sy niet meer als Souveraine de Gemeente kunnen bengelen. De Kerckse lieden monde met een amptje krijgen, maar die waren al voor losse lieden: soo dat sommige denckende hoop te hebben om met ter tijdt aen de Regeringe te komen, hebben geweygert aan te nemen het Ouderlingh en Diaconschap: want dat beyde maecte haer tot de Regeringe in habiel: indien eenige Kerckse lieden over lang ampten gekreegen hadden, eer de Regeringe bedorven was, soo benouden en bekortte sy deselve op veelderhande wijfen. Een Cartesiaens Professor ontfing 's Jaers 2 of 3 duysent guld. Maer een goet Kercks Professor moft hem s' Jaers met 800 guld. en quade betaling laten vernoegen.

Ten 4. de politiken hebben haer vinnig en groufaem aen gestelt tegens de Vrome Leeraren, A°. 1660 den 19 July hebben sy sonder eenigereden te geven twee Princen en Zeeuse Predicanten D. vande Velde nu Predicant tot Middelborgh en D. Teelinck nu tot Campen met Krijghsmacht, en met onkosten van ontrent 80000 guld. binnen 6 uren uyt de Stadt geset met foodanigen acte.

De Vroetschap der Stadt Utrecht heeft om Redenen haer daer toe moeuerende geresolveert dat de persoon van D. A. vande Velde en D. J. Teelinck op huysden voor 6 uren na noen uyt dese Stadt en Vryheit van dien sullen hebben te verrecken; sonder daar weer in te comen oppene van Bannissement, en dat dit aanstonts door een Stats Deurwaerder haer sal worden geminnueert, Relateerende na behooren. Actum den 19 July 1660.

Onderstont

A: van Nypoort

Dese Leeraers zijn evenwel geweest vrome en Godtsalige Leeraers; die daer om oock van de Kerckenraedt, bestaende ontrent uyt 50 Mannen dusdanigen attestati hebben bekomen.

D. Abras

D. *Abraham vande Velde* en *Johannis Teelinck* Dienaer des *H. Evangeliums* binnen *Utrecht*, onsen waerde medebroeder, heeft sich gedurende den ganschen tijdt sijnes dienst onder ons in sijn leven en wandel exemplaar sichtelijck gedragen, gesont in de *Leere der Waerhey*t die nae de *Goetsaligheyt* is, en in alle deelen van sijnen dienst seer getrouw en yverigh, met groote betoninge van *Geestelijcke kracht*, in onderwijfsinge vermaninge, bestraffinge, waerschouwinge en vertroostinge naer gelegenthey; en is noyt van eenigh *Collegie* soo veel als ons bekend is, aen sijn *E. persoon* of by de *Kercken Raedt* ofte andere *Kerckelijcke Vergaderinge* eenige beschuldinge of aenklachte over sijn *E. gedacn actum* in onse *Consistoriale Vergaderinge* presentibus *Diaconus* den 19 *July. 1660.* Binnen *Utrecht.*

Onderstont uyt de naem en last van de voorgemelte *Vergaderinge.*

ARNOLDUS TECKMANNUS.

Prefib: scriba.

Hemel en Aerde wierde beweegt om dese attestatie wederom te doen in-trecken: maer door *Godts genade* heeft sy stant gehouden. Wat hadden sy mogt gy dencken tegen *D. vande Velde*! dat hebben sy nimmermeer geseyt: maer nae giffinge waren dese wel de redenen *D. vande Velde* als oock *D. Teelinck* was een groot liefhebber van sijn *Hooghey*t en daerom seyde hy menigmael in sijn *Predicatie*, dat *Godt* het *Nederlant* noch straffen soude over de ondanckbaerhey; tegen het *Huys van Oranje* bewesen.

Ten anderen hy hadde gepredickt en geschreven tegen de *Canonicken*, dat sy soo ledigh gaende, die goederen die te vooren uyt den *Gods-dienst* waren gemaect, niet en mochten gebruycken.

Ten 3 hy leerde dat het *Verbont* was gebrooken met *Vranckrijck*, doen wy *Vrede* maecken met *Spanjen*: daerom seyde hy menigmael dat ons dat *Verbont* breecken soude opbreken, en specialijck seyde hy menichmael van *Munster*, om dat daer de *Vrede* gemaect was, dat ons het quaet oock uyt *Munsterlandt* soude komen.

Wie fiet niet dat die *Mannen* hier in als door een *Prophetische geest* hadden gewaerschout. Ten 4 bestraffen hy alle oock sonder aensien alderhande sonden. Dese en diergelijcke redenen sijn de oorsaecken geweest, soo men meent, van de uytsettinge. Maer waerom *D. Teelinck* is uyt geset en kan ick niet weten. Hier van heeft de *Gemeente* den 17 *No. 1673* nu sijn *Hoogheyd* is meester geworden, een *Request* aen de *Kerckenraedt* in geleverd, versoekende haere uytgesette *Predikanten* wederom in te mogen roepen. Hadden sy de stoutheyd gehadt, sy soude *D. Voetius* en andere *Predikanten*, oock wel uyt geset hebben, maer sy vreesden met *Herodes* het *Volck*, daerom dreven sy dese *Predikanten* uyt nae het *baechus feest* van *kermis*: vreesende datter oproer mochte komen onder het *Volck*. Indien ik ul. wilde

ver-

vertellen de smaetheiden, die sy de Vrome Leeraers in eenige Jaeren hebben aengedaan, ick soude een kleyn Boeckje konnen beschrijven, maer de tijdt konde noch komen, dat ick u die vertellen soude. A°. 1660 den 24 Julii hebben sy de Predikanten een reglement voor geschreven van soo en soo te prediken: en dat reglement moeste alle nieuwe aencomende Predikanten oorderrekenen even als het eeuwigh Edict, en dat reglement luydt aldus.

1.

Dat de Dienaren des Goddelijcken Woorts in de Stadt, Steden, en Lande van Utrecht, als nu staende, ende die daer noch beroepen sullen worden, in 't prediken, Catechiseeren, en Kerckelijcke Vergaderingen niet en sullen vermogen af te wijcken van 't geene geresolveert ende gedefinieert is, in de Synode Nationael deser Vereenigde Nederlanden, A°. 1618 en 1619 tot Dordrecht gehouden: niet alleen in 't geene de Leere is raeckende, maer oock de Kercken ordre aldaer beraempt, en by ons goet gevonden ende gearresteert, en besonderlijck van het 28. 37. 55 ende 67 Artickelen van de selve Kerck ordre gelijk oock niet van de post aften Synodael van de voorschreve Synode, speciaelijck die den Sabbath of Sondach sijn concerneerende.

2.

Item dat sy haer sullen hebben te wachten van te censurereen, of in 't prediken, of Catechiseeren te taxeeren, ofte tegen te sprecken, saecken, de politie, of Regeringe, of oock den staet der Capittelen, ende der selver Goederen raeckende.

3.

Dat die geene die de voorschreve Articulen sal comen te overtreden, by de Regeerders, daer des behoort, ofte in Justitie gecorrigeert sal worden, naar exigentie van saecken.

4.

Dat de Predikanten, die voortaan in de Kerckendienst aengenomen sullen worden, voor haer admistie, dese Articulen sullen hebben te ondertekenen; ende in kas van weygeringe van den dienst in dese Provincie af gehouden worden. Gedaen ende gearresteert tot Utrecht den 24 Julii 1660.

Ick wil hier op houden en u oock tijdt geven om te spreken.

Zeeuw, hoe handelen de Politiken ontrent de Accademie?

Predikant, de vrome Professoren wierden gehaet; en niet als door dwang geavanceert. D. Voerius wiert in negentien Jaeren maer eens Rector Magnificus, doch Burmannus wiert het selve tweemaal in ses Jaeren, en altijt Assessor. D. Nethenus een vroom en Godtsaligh Professor menigmael Ouderlingh geweest sijnde, wiert A°. 1662. met een kleyn overstemminge af geset om dat hy tegen de Canonicken geschreven hadde; en in die afgesette plaets liet hem Burmannus beroepen! niet eens ondersoeckende of D. Nethenus wettelijk of onwettelijk was afgeset. Soo onfatsoenlijck is D. Burmannus gekomen in Kercke en Academie; En om dat hy dit wel weer, daerom

daerom hadde hy sijn stem gegeven aen die van Gouda om aldaer beroepen te worden tot Predikant, al ist dat hy nu den 18. Nov. 1673. als een hoogh van Godt verlichtten Leeraer beroepen sijnde, uytvlucht neemt, van dar hy dat beroep toegestaan heeft doen het Frans was; en nu Prins sijnde niet verbonden is.

Maer veele oordeelen dat sijn saecken nu slechter staen als by de Franssen. Doe het ter ooren van de Gemeente quam, dat hy beroepen was, soo was onder de Gemeente een groote vrenghe. De lieden seyden, verlost te worden van het Franse en Arminiaensche Jock binnen drie dagen, en daer en boven de Kercke en Accademie gesuyvert van dien roervink, die kerck en Accademie in eenige jaren soo beroert heeft is een groote saecke, want de kerck en Accademie heeft gequijnt onder desen dwinglandt, en onder sijn Cartesiaense en Cocceaense Dwalingen, waer mede hy kerck en Accademie (gestijft sijnde van de witsse Magistraet) heeft vervult, daerom seyde eenige Predikanten in het Classis van Gouda, doen sijn beroep wiert geaprobeert, datse soodanigen beroepinge niet konden approbeeren, als wetende wat twist en rweedracht hy in de kerck en Accademie tot Utrecht hadde verwekt, en sy dede daer by in plena Classe, datse versckert waren dat de Gemeente seer blijde soude sijn, indien hy de beroepinge mochte comen aen te nemen. Indien een Professor iets defendeerde, dat de Cartesianen niet aen en stont, soo en wilde de Politiken, door aenrinsinge van D. Burmannus, soodanige disputen niet laten voortgaen: en daerom hebben sy sonder eenige redenen tweemaal het disput van D. Essenius doen ophouden, al ist dat de helft der Professoren oordeelden dat de disputen behoorden voort te gaen, en D. Marcius een van die twee disputen tot Groeningen soo van woort tot woort heeft laten defendeeren. Maer de redenen hadden geen plaetse.

Zeeuw. Hoe hebben de Politiken sijn gedragen ontrent sijn Hoogheydt den Prince van Oranjen.

Predikant. Die hebben sy geacht als haren voetwis: want sy seyden datse selfs Prins en Souverainen waren. Die de Prins eenighsins prees, was inhabel om oyt of oyt in de Regeringh te komen. Wat hadde Hendrick Quint gedaen (welckers Voor-ouders langen tijdt in de Regeringe hadden geseten) dat hy tot de Vroedschap niet wiert gepromoveert, als dat hy te grooten Princen en kerckxen man was, en dorste dat in quade tijden belijden. Men sprak over al lebbich van sijn Hoogheydt. Doen de wijn-koper Velthuysen tergeant wiert, en sijn maeltijdt gaf, dorst den Doctor Velthuysen seggen: *hy achte sijn Hoogheydt soo veel, als sijns Moeders afgevaegden besem die achter de deur staet* en A°. 1666 als een ander Officier, die nu mede gerekent heeft, sijn maeltijdt gaf, soo brachte hy aen de Capiteyn. Mansfelt een glas op sijn Hoogheydts gesontheydt; soo dorste die Capiteyn, ten tijde van die bloedigen Oorlogh met Engelandt, vragen: meent ghy sijn Hoogheydt den Hartogh van Jorck? En doen hy seyde ik meen sijn Hoogheydt den Prince van Oranje; soo settede hy het glas neer en wilde het selfde niet drincken. Dese twee staeltjens wil dese officier met Ede bevestigen des noots sijnde. Dese dingen hebben soo lange genoreert, tot dat eyndelijck is uyt gecomen, dat eeuwigh Edict tot uytsluytinge van sijn Hoogheydt, en sijn nakomelingen

komelingen ten eeuwigen dagen : luydende als volgt.

Dat ick oock niet en sal gedogen, maer met alle viguer ende mogelijke mid- delen weeren, dat over de Provincie van Utrecht t' eeniger tijdt een Stadt- houder werde aengestelt, ende dat ick het Stadt-houder Ampt in alle sijn deelen eeuwighlijck sal houden voor gemortificeert, gelijk ick oock noyt gebeng- en of gedogen sal, dat van nu voortaan eenigh Militair persoon, 't zy by forme van dispensatie of onder eenigh ander pretext, hoedanigh sulcx oock soude mogen wesen, in eenige van de drie Leden van de Staten deser Pro- vincie sal worden geadmiteert voor en al eer by sijn Militaire charge effecti- velijck sal hebben afgeleyt.

Fasij besloten oock, dat voortaan niemandt in de Vroedschap soude comen, of hy moeste soodanigen Eet presteeren : is voorders verstaen dat alle ende een yder van de Heeren die nae desen tot Raden in de Vroedschap sullen worden geelogeert, alvorens tot de sessie geadmiteert te worden, gehouden sullen sijn de selven Eedt te doen.

De Heeren die dit Eeuwigh Edict tot uytfluytinge van sijn Hoogheydt hebben gemaect, sijn dese.

Jacob Splinter, Johan van Kuylenborgh, Henrick van Merkerk, Dirck de Goyer, Nicolaas Hamel, Cornelis van Beeck, Reynier Feyt, Nicolaas van Solingen, Cornelis van Royen, Rudolph Timhof, Paulus Hurnius, Jacob van Dinteren, Cornelis de Goyer, Johan van Suylen, Adriaen van Heurn, Cornelis vander Woert, Antoni van Mansfelt, Jacob vander Dussen, Everhardt van Sypesteyn, Dirck van Steenberghe, Lambert van Velthuyzen, de Heer Gerard van den Helm was niet present vermits sijn indispositie, doch liet weten dat volcomen Ja overbodich geresolveert was daer toe.

Gelijk oock naderhandt Jacob Liefstink heeft getekent mits hem beloofst wiert den ontfangh.

De Heeren die na den gemaecten Eedt in de Vroedschap sijn gecomen en den Eedt mede hebben gedaen, sijn dese, *Antoni vander Nypoort, Aernout vander Lingen, Hendrik van Suylen, Dirck van Raringen, Peter Boch vander Eem, Gerard van Bronckhorst, Jacob Martens, Willem van Someren, Wyer van Overmeer, Arnout van Kerckraedt, Felis van Wijck, Wouter van Nellesteyn, Frederick van Beeck, Anthoni van Middelcoop.*

Doen men dit Eeuwigh Edict soude beveeren, most eerst Doctor Velt- huyzen in de Vroedschap geholpen sijn; en die konde daer in niet comen, of sijn Broeder moste daer eerst uyt sijn; Daerom men bedenckt een Financie- kamer op te rechten, en daer maectmen de Broeder Secretaris op een tra- ctament van drie duysent guld: behalven de extraordinare Emolumenten. Nu was de plaets vacant. De Heeren hebben wel gefinanciert. Een Secte- taris hadde op valsche Acte van verscheide Cantoren te samen gelicht. 43- 801-17-7. en dese raecte met een Bannissementje vry. Ider Financier wiert toegeleyt een tractement van vijftien hondert guld. behalven andere Emolu- menten.

menten. Dit Eeuwig Edict schreeuwt tot Godt. Hadde nu D. van de Velden eens mogen Prediken tot Utrecht, hoe soude hy nu de ondancckaerheydr van Nederlandt ontrent het huys van Oranje hebben uyt geroepen? maer om daer geen noodt van te hebben, soo hadden sy hem uyt gejaegt, met pene van Bannissement, indien hy hadde wederom gecomen. Daer en wort geen Schelm of Dief gesententiceert en uyt gejaegt of men hoort hem, en men seyt hem daarom wort gy alsoo gestraft. Maer dese twee Princen Predikanten en sijn nimmermeer gehoort, en haer is nimmermeer aangefeyt daerom sijn gy uyt-geset. God heeft oock na dat uytsetten dese Stadt als gevloecht, en alles is dese Stadt tegen gelooopen.

Zeeuw. Segt my eens hebben de Politiken wel getrou geweest ontrent des Landts middelen?

Predikant. Als ymandt ontfanger wiert soo was hy by na Rijk genoeg voor al sijn leven: doch de goede niet te na gesproken. Alsmen last ontfing om een tonne Gouts te negotieeren, soo namen maer 50 ofte 60 duyzent gulden op, en de reste wiert op onbekende namen belijdt, en daar van moste't Landt de renten betalen; en den ontfanger tardeerde met sijn laefste restant rekeningh soo lang, tot dat hy uyt de renten dat geheele capitaal hadde over gewonnen. Dit hebben goede Borgemeesters in geselschappen selfs vertelt. Den Ontfanger *als van Wijk*, sijnde geweest in de Regeeringe, is by slot van Rekeninge te goet gekomen, *vijf tonnen Gouts en een halve* (een tonne meer als aen de France tot Brant-schat is gegeven) en niet een gulden is daer op betaelt tot den huydigen dage. Hierom en daerom moeten nu de arme Borgers sulcke sware Schattinge geven, te weten 2 gulden voor een ton duan bier, een Rijzdaelder voor een Mudt Wijt, dat sy voor de komste der Francen al op 4 gulden hadden gebracht. Wat dunckt u, hebben de Borgers niet reden genoeg, om over haer Regeerders te klagen, en een Request aen sijn Excellentie den Grave van Horne over te leveren.

Zeeuw. Ick heb oock wel gehoort, datse goet cier in de Stadts-Kelder maeckten, en datse een goede Somme daer op sette als ymant in de Vroetschap soude komen.

Predicant. Als een plaetse vacant was, die binnen drie weken wederom most vervult worden, soo begontmen terstont daer op gelagen te setten op kosten van die verkoren soude worden. Doe de Tollenaer Cuylenbooch overleden was A°. 1670. den 19 Novemb. *Gualtheri Nellesteyn*, die betalen mosten aen Drinck gelagen in de Stadts-kelder *drie hondert en in de seventig gulden*. Waer van den goeden Heer onlangs seyde dat hy de Renten van dat Capitael noch niet gevordert hadde. Dit sijn maer staeltjes.

Zeeuw. Hebben de Regeerders haer ook wel verreyckt over de Geestelijcke goederen?

Predikant. Ja veelsins de Regeerders van de Stadt hadden haer toeren van de Capittelen, en die gebruyckten sy tot haer particulier profijt, sy gaven de proven of aen haer Soonen of vrienden, of vercoften die voor een goede prijs, en staecten het gelt in haer particuliere beursen. Hoe soude ment gemeene beste connen ontlasten, indien soodanige toeren en vervalle plaetse wierden

tot het gemeene beste geimployeert. Nu betaelmen ten deele de predicanten en professoren uyt de Accysen, en gemeen Lants middelen: Waerom konnen sy en andere niet betaelt worden uyt de Geestelijcke goederen. Indien dit geschieden, hoe soude de arme Gemeenten connen ontlast worden! Een Heer van de Commanderyen van het Duytsen-huys treckt des Jaers van die Goederen meer als rwintig-duysent gulden, men souder by na de kerck en Academie van soodanig eens Heeren tractement konnen onderhouden, en dese Stadt is opgepropt van de Geestelijcke goederen, waer door de arme Gemeente conde ontlast worden. Och dat sijn Excellentie de Grave van Horne hier van eens wel wiert geïnformeert! Och dat sijn Excellentie dit eens geliefde met hulpe van sijn Hoogheydt te overleggen en te Reformeerren. Hoe soude de Gemeente bidden voor het lang en zalig leven van sijn Hoogheydt en sijn Excellentie. Wy bidden en smeeken met tranen in onse oogen u Excellentie, dat u Goedertierentheydt gelieve dese saecke in rijpe Deliberatie te nemen, en ons te helpen aen goede Princen Regeerders, en door dese middel aen ontlastinge van de arme en gedruckte Gemeente. Men heeft alijt de Gemeynte soecken te blinthocken, en eenige weynige Theologanten opgemaect, die quanshuys het misbruyk deser goederen soude justificeren. Daerom gaf men eens een Theologant voor een favorabel Advijs veerrien hondert guldens, en een ander Leeraar voor een dusdanigen Dedicatie hondert rijx-daelders. Sijn die goederen gegeven om niet daer voor te doen? Sijnse niet gegeven *ad curam animarum*, tot sorge der zielen? Maer Karossen, Knechten houden, en Hoeren daer op te houden, en leckerlijck daer van te leven, is dat het rechte gebruyck deser goederen? Soude niet beter sijn datmen Kerck en Academie daer op hielt, en de reste tot het gemeene beste imployeerte om de arme gemeynte te ontlasten, volgens 't loffelijcke Exempel van de andere Provintien. Duncktje niet Zeeuw, dat de aensienelijcke Borgers sussilante redenen hebben gehad om te klagen by request haer klachte met onderschrijvinge over te leveren: Sy volgen hier na 't loffelijcke Exempel van de Heeren Edelen die voorleden Beuwe een Request aen de Gouvernante van Spangien hebben overgelevert tot verlichtinge van de Placcaten en lasten.

Zeeuw. Ick en hebbe niet gedacht dat het also tot Uytrecht toeging: Maer nu justificeere ik alle die tekenaers, en vertrouwe dat Godt haer sal segenen.

Predicant. Ick hoore dat de andere partije een contrarie Request willen inleveren: maer ick gelove qualijck, dat sy dit sullen durven doen, om dat haer saecke soo schorft is alsje hier gehoort hebt. En indien sy haer mochten reppen, soo sullen eenige lief-hebbers saecken van dusdanige onderdrucking voor den dach brengen. Maer dit sy nu genoeg. Vaert wel.

E Y N D E.